

קשרים חברתיים בין סטודנטים בתקופת מגפת הקורונה (מאמר קצר)

נועה מרקוביץ'
מכון טכנולוגי חולון HIT
Noam1@my.hit.ac.il

עופרי נוימן
מכון טכנולוגי חולון HIT
Ofrine@my.hit.ac.il

חגית מישר-טל
מכון טכנולוגי חולון HIT
hagitmt@hit.ac.il

Social Relationships between Students during the Coronavirus Pandemic Period (Short Paper)

Ofri Neuman
Holon Institute of Technology
Ofrine@my.hit.ac.il

Noa Markovitch
Holon Institute of Technology
Noam1@my.hit.ac.il

Hagit Meishar-Tal
Holon Institute of Technology
hagitmt@hit.ac.il

Abstract

Due to the Corona pandemic, academic institutions worldwide were forced to switch to teaching online. Following this change, students were forced to adapt to the new conditions, including forming and maintaining social relationships with their school colleagues under the Corona restrictions. Previous research shows evidence of a connection between the social status of students and their mental state and academic achievements. Therefore there is great importance in creating social relationships in the academy. This study aims to examine the impact of the coronavirus limitations on the formation of social bonds between students in the academy. This study is based on quantitative analysis. A questionnaire was distributed to students how studied online during the first year of the pandemic. One hundred eleven students responded. The questionnaire measured the level of students' social relationships, year of study, number of students in the class and social involvement of the academic institution. The findings showed significant differences in the levels of social relationships between the different groups of respondents. First-year students who started their studies online reported lower social ties than students who began their studies in person. Students studied in smaller classrooms reported higher social relationships than those studied in larger classrooms. Students who belong to institutions that initiate social opportunities and collaborative learning activities reported higher social relationships than students who do not receive these opportunities.

Keywords: Coronavirus, Social Relationships, Students, Online Learning.

תקציר

עקב התפרצות מגפת הקורונה, מוסדות אקדמיים ברחבי העולם נאלצו לעבור ללמוד בצורה מקוונת. בעקבות שינויים אלה, סטודנטים נאלצו להסתגל לתנאים החדשים, בהם הצורך ליצור ולשמר קשרים חברתיים עם חבריהם לתואר תחת מגבלות הקורונה. ממחקרים קודמים עולה כי קיים קשר ישיר בין מצבם החברתי של הסטודנטים לבין מצבם הנפשי והישיגיהם האקדמיים, ולכן ישנה חשיבות רבה ליצירת קשרים חברתיים באקדמיה. מטרת המחקר הינה לבדוק את השפעת מגבלות הקורונה על יצירת קשרים חברתיים בקרב סטודנטים באקדמיה. המחקר מתבסס על מתודולוגיה כמותית במסגרתו הופץ כשאלון עליו השיבו 111 סטודנטים ממוסדות אקדמיים ומשנים אקדמיות שונות. השאלון הורכב משאלות אשר מדדו את רמת הקשרים החברתיים של סטודנטים ומאפיינים שונים שלהם, כגון: שנת לימוד, כמות הסטודנטים בתואר, רמת הפעילות החברתית היזומה על ידי המוסד והפעילות השיתופית המתקיימת במהלך השיעורים. מממצאי המחקר עלה כי סטודנטים בשנה א' אשר התחילו את לימודיהם בצורה מקוונת העידו על רמת קשרים חברתיים נמוכה יותר מאשר סטודנטים אשר התחילו את לימודיהם בצורה פרונטלית. סטודנטים הלומדים במסלולים קטנים יותר מעידים על רמת קשרים חברתיים גבוהה יותר מאשר אלו הלומדים בכיתות לימוד גדולות. סטודנטים המשתייכים למוסדות אשר יוצרים עבורם הזדמנויות חברתיות או מעורבים בפעילות שיתופית במהלך הקורסים בהם הם לוקחים חלק, חשים שרמת הקשרים החברתיים שלהם גבוהה יותר מסטודנטים שלא מקבלים הזדמנויות אלו.

מילות מפתח: קורונה, קשרים חברתיים, סטודנטים, למידה מקוונת.

מבוא

התפשטות מגפת הקורונה השפיעה על כל תחומי החיים. הסגר אילץ את המוסדות החינוכיים השונים וכן את המוסדות האקדמיים לעבור למתכונת מקוונת ולהתאים את תוכניות לימודים לסביבת הלימוד החדשה, באופן מידי (Elmer et al., 2020; Hussein, et al., 2020). בעקבות כך, הסטודנטים נאלצו להתמודד עם אתגרים חדשים הכוללים אבטלה, חשש בריאותי לעצמם ולמשפחותיהם, והסתגלות מהירה ללמידה מקוונת מרחוק. מטרת מחקר זה הייתה לבחון את רמת הקשרים החברתיים בין סטודנטים שלמדו מרחוק בתקופת הקורונה, ובמיוחד להתמקד בהבדלים בין שנה א' ושנים מתקדמות, שלמדו בעבר במתכונת פנים אל פנים.

אינטראקציות בין סטודנטים באקדמיה

ההתאקלמות של סטודנטים באקדמיה קשורה במידה רבה ליכולתם ליצור קשרי חברות חדשים. מחקרים מראים שסטודנטים בשנה הראשונה מתמודדים עם בדידות וקשיים ביצירת קשרים חברתיים חדשים, שפוגעת בבריאותם הנפשית ובתפקודם האקדמי ואף עשויה לפגוע בתחושת השייכות שלהם ובסיכוייהם להתמיד בלמידה (Kane, et al., 2014; Moeller & Seehuus, 2019; Thomas et al., 2020). עבור סטודנטים בשנה הראשונה באוניברסיטה, תמיכה חברתית ורגשית מפחיתות את המתח וחווית הבדידות הראשונית בסביבה החדשה. לתמיכה הרגשית מחברים נמצאה השפעה רבה על תוצאות הסטודנטים בשיפור כישוריהם החברתיים והאקדמיים. הסיבה לכך היא תחושת השייכות והעזרה בהתמודדות עם בעיות שונות, שסיפקה תמיכה זו (Xerri et al., 2018). כישלון בפיתוח חברויות במהלך השנה הראשונה עלול לגרום לסטודנטים לנשור מהלימודים (Alharthi, 2020).

מרבית האינטראקציות החברתיות בין סטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה מתרחשות במסגרת הלימודים בכיתה, במהלך ההפסקות, ובמסדרונות וכן בפעילויות לימודיות כדוגמת דיונים ומטלות קבוצתיות (Bettinger, Liu & Loeb, 2016). מחקרים מוכיחים כי קרבה מרחבית בין סטודנטים מגבירה את הסבירות לאינטראקציה וקירבה בין-אישית. השתתפות הסטודנטים בקורסים משותפים וסידור מקומות הישיבה בכיתה, יכולים להיות בעלי השפעה חזקה על פיתוח קשרי חברות בין סטודנטים (Boda, et al., 2020). מעורבות פעילה של הסטודנטים בפעילויות אקדמיות היא גורם קריטי התורם להצלחה הכוללת של הסטודנט (Xerri et al., 2018). בנוסף, מעורבות בקמפוס ובקהילה שאינה קשורה ישירות לסביבת הכיתה, יכולה גם היא, לשחק תפקיד חשוב בחוויה הסטודנטאלית (Meer et al., 2018). מוסדות רבים מקיימים תוכנית אוריינטציה ואירועים המיועדים לסטודנטים חדשים. במסגרת אירועים אלו יוצגו הסטודנטים אלו לאלו ויחשפו למערכת האוניברסיטה. השתתפות הסטודנט בפעילויות אלו עשויה להקל על יצירת קשרי ידידות

במהלך הסמסטר (Giese et al., 2020). גם פעילויות של חונכים המלוים את הסטודנטים משנה א' בתחילת דרכם תורמת לשילובם החברתי והאקדמי (Alharthi, 2020). פעילות מקוונת ברשתות חברתיות גם היא בעלת השפעה חיובית על יצירת קשרים חברתיים בין סטודנטים. חברות בקבוצות וירטואליות בלתי פורמליות של סטודנטים מייצרת חברויות פונקציונאליות שמטרתן תמיכה הדדית בלמידה לאורך תקופת הלימודים. סטודנטים שמשתתפים ברשתות אלו הם בעלי סיכוי קטן יותר לפרוש מן הלימודים ובעלי סיכוי גבוה יותר להישג הישגים לימודיים נאים (Stadtfeld et al., 2019).

שאלות המחקר

1. מהי רמת הקשרים החברתיים שפיתחו הסטודנטים בתקופת הקורונה?
2. מה ההבדל ברמת הקשרים החברתיים בין סטודנטים שהתחילו את לימודיהם לפני מגפת הקורונה (לומדים בשנים ב' ומעלה) לבין סטודנטים אשר התחילו את לימודיהם במהלך מגפת הקורונה (לומדים בשנה א')?
3. מה ההבדל ברמת הקשרים החברתיים בין סטודנטים שלומדים בתארים מרובי לומדים, לבין סטודנטים שלומדים בכיתות לימוד קטנות?
4. מה הקשר בין המידה בה המוסדות האקדמיים יוזמים פעילות חברתית עבור הסטודנטים לבין רמת הקשרים החברתיים בין סטודנטים?
5. מה הקשר בין המידה בה מתקיימת בקורסים פעילות שיתופית מעודדת אינטראקציה חברתית לרמת הקשרים החברתיים בין סטודנטים?

שיטת המחקר

שיטת המחקר היא כמותית. כלי המחקר הוא שאלון סקר בשיטת דיווח עצמי אנונימי, באתר Google Forms. השאלון נבנה מ-11 שאלות שמדדו את רמת הקשרים החברתיים של הנשאלים, מעורבות המוסד האקדמי ומאפיינים דמוגרפיים לתיאור אוכלוסיית הסטודנטים. השאלון הופץ ברשתות חברתיות של סטודנטים במהלך אפריל 2021. נתוני השאלון נותחו תוך שימוש בפרוצדורות של סטטיסטיקה תיאורית וסטטיסטיקה היסקית, כולל מתאמים למציאת קשר ומבחני שונות מסוג מבחן t ומבחן אנובה למציאת הבדלים.

אוכלוסיית המחקר

אוכלוסיית המחקר כללה 111 סטודנטים לתואר ראשון במוסדות אקדמיים להשכלה גבוהה בישראל, שהתחילו את לימודיהם לפני או במהלך מגפת הקורונה (טבלה 1).

טבלה 1. מאפייני המשיבים

מאפיין	מדד	ערכים
מספר המשיבים	N	111
גיל	ממוצע וס"ת	23.6 (3.39)
	גיל מינימלי וגיל מקסימלי	19, 43
מגדר	נשים	83 (74.8%)
	גברים	28 (25.2%)
שנת לימוד	שנה א	68 (61.2%)
	שנה ב	31 (27.9%)
	שנה ג	12 (10.8%)
כמות סטודנטים במסלול התואר	עד 50 סטודנטים	38 (34.2%)
	בין 51 ל 200	49 (44.1%)
	בין 201 ל 500	21 (18.9%)
	מעל 500	3 (2.7%)

ממצאים

1. מהי רמת הקשרים החברתיים שחוו הסטודנטים בתקופת הלמידה מרחוק במהלך מגיפת הקורונה?

הסטודנטים התבקשו לדרג את מידת הסכמתם עם היגדים בנושא קשרים חברתיים בין סטודנטים, בסולם ליקרט בעל חמש דרגות מ"1-כלל לא" ל"5-מידה רבה מאוד" (טבלה 2).

טבלה 2. רמת הקשרים החברתיים

היגדים	ממוצע	סטיית תקן
אני מרגישה/ה כי רכשתי יותר מחברה/אחד/ת בתואר	3.42	1.31
אני מוצא/ת בקלות אנשים לעבוד איתם בעבודות משותפות	3.39	1.12
אני חברה/ה של עמיתי לתואר גם ברשתות החברתיות	3.19	1.49
חבריי לתואר הם חברים שלי גם לא לצורך הלמידה	3.10	1.29
אני נפגש/ת עם חבריי לתואר גם מחוץ למסגרת השיעור לצורך לימודי	3.03	1.39
אני נפגש/ת עם חבריי לתואר גם מחוץ למסגרת השיעור באופן פיזי	2.98	1.43
אני מרגישה/ה שייך/ת מבחינה חברתית בתואר	2.97	1.15
אני נפגש/ת עם חבריי לתואר גם מחוץ למסגרת השיעור לצורך חברתי	2.88	1.43
אני נפגש/ת עם חבריי לתואר גם מחוץ למסגרת השיעור בצורה מקוונת	2.57	1.42
ממוצע רמת קשרים חברתיים	3.06	1.11

עד סמך ההיגדים חושב משתנה מורכב "רמת קשרים חברתיים" ($\alpha=0.943$) ונמצא כי רמת הקשרים החברתיים הממוצעת לכל רמת הקשרים החברתיים היא ברמה בינונית ($M=3.06$ $SD=1.11$).

2. הבדל ברמת הקשרים החברתיים בין סטודנטים בין שנות הלימוד

נבדקו ההבדלים ברמת הקשרים החברתיים בין סטודנטים משנות לימוד שונות באמצעות מבחן t . נמצא כי קיים הבדל מובהק ברמת הקשרים החברתיים בין סטודנטים בשנה הראשונה לסטודנטים בשנים מתקדמות $t(109)=-3.70$ $p<0.001$. רמת הקשרים החברתיים בשנה א היא בינונית עד מועטה ($M=2.77$, $Sd=1.11$), בעוד שרמת הקשרים החברתיים בשנים המתקדמות היא בינונית עד גבוהה ($M=3.53$ $SD=0.95$).

3. הבדל ברמת הקשרים החברתיים בין סטודנטים בהתאם לגודל המסלול לתואר

המשיבים חולקו לשתי קבוצות. קבוצת ה"תארים מרובי לומדים" הכוללת את נתוני הסטודנטים במסלול בו כמות הסטודנטים הינה מעל ל-51 סטודנטים ($N=73$). קבוצה שניה "תארים בעלי כיתות לימוד קטנות" הכוללת את הסטודנטים שלומדים במסלול בו כמות הסטודנטים הינה עד ל-50 סטודנטים ($N=38$). נמצא הבדל מובהק ברמת הקשרים החברתיים, בין סטודנטים אשר לומדים בתארי מרובי לומדים, לבין אלו שלומדים בתארים בעלי כיתות לימוד קטנות, $[t(109)=20.7$ $p=0.041]$, כך שרמת הקשרים החברתיים בקרב סטודנטים שלומדים בכיתות לימוד קטנות הינה ברמה בינונית עד גבוהה ($M=3.38$ $SD=0.93$) ולפיכך גבוהה יותר מאשר סטודנטים שלומדים בתארים מרובי משתתפים שרמת הקשרים החברתיים שלהם הינה ברמה בינונית-נמוכה ($M=2.91$ $SD=1.18$).

4. קשר בין רמת קשרים חברתיים של סטודנטים לבין מידת היוזמה של המוסד האקדמי בארגון פעילות מקדמת אינטראקציה חברתית

לצורך מדידת משתנה המחקר "פעילויות מוסדיות מקדמות אינטראקציה חברתית" הסטודנטים התבקשו לדרג את מידת הסכמתם עם ההיגד "המוסד האקדמי בו אני לומד/ת יוזם פעילות חברתית בין הסטודנטים", בסולם ליקרט בעל חמש דרגות מ"כלל לא" ל"מידה רבה מאוד". נמצא כי רמת הפעילות המוסדית מקדמת אינטראקציה חברתית של המוסדות האקדמיים היא נמוכה ($M=2.18$ $SD=1.13$). נמצא קשר חיובי בעוצמה בינונית בין רמת מעורבות המוסד ביוזמה לפעילות חברתית בין הסטודנטים לבין רמת הקשרים החברתיים שחווים הסטודנטים ($r=0.304$ $p=0.001$) כך שככל שהמוסד יוזם פעילות חברתית כך רמת הקשרים החברתיים בין הסטודנטים עולה. בנוסף, נשאלה שאלה פתוחה בה התבקשו הסטודנטים לפרט אילו פעילויות חברתיות יוזם המוסד האקדמי בו הם לומדים (טבלה 3).

טבלה 3. פירוט הפעילות החברתיות שיוזם המוסד האקדמי

שכיחות	תמה מרכזית	סוג הפעילות שיוזם המוסד האקדמי – תשובות הסטודנטים שנכללו בכל תמה
44 (40%)	לא יוזם	לא יוזם, כלום, אין.
36 (33%)	אירועים חברתיים פרונטליים	הופעות, הרצאות, ירידים, מפגשי פתיחת שנה, מופעים, טקסים והרצאות, ערבי מחלקה, מסיבת לסטודנטים, אירועי הפנינג, ניקוי ימים, יום הסטודנט, נופש, ימי גיבוש, הפסקות פעילות, זכרון בסלון.
16 (14%)	למידה קבוצתית	למידה בקבוצות למידה קטנות, מעבדות, עבודה בזוגות, שיעורי עזר.
15 (13%)	מפגשי זום	מפגשי זום, ערבי יוגה, מפגש מחלקתי, פעילות בחדרים בזום, הדרכות בזום.

מן הטבלה ניתן ללמוד כי כ-40% מהסטודנטים, ציינו שהמוסד האקדמי אינו יוזם כל פעילות, היתר ציינו שהמוסד הלימודי יוזם פעילויות חברתיות כדוגמת אירועים חברתיים פרונטליים, למידה קבוצתית ומפגשי זום. סוג הפעילות השכיח ביותר הינו אירוע חברתי המועבר בצורה פרונטלית (33%).

5. קיום פעילויות אקדמיות שיתופיות מקדמות אינטראקציה חברתית

הסטודנטים התבקשו לדרג את מידת התדירות שבה מתקיימות פעילויות אקדמיות שיתופיות במסגרת הקורסים בהם הם לומדים, בסולם ליקרט בעל חמש דרגות מ"כלל לא" ל"מידה רבה מאוד" (טבלה 4).

טבלה 4. פעילויות אקדמיות שיתופיות

נושא ההיגד	ממוצע	סטיית תקן
עבודת הגשה בזוגות	3.04	1.34
עבודת הגשה קבוצתית – 3 סטודנטים/ות או יותר	2.18	1.41
פעילות קבוצתית בחדרים במהלך השיעור	2.02	1.24
פעילות הערכת עמיתים – מתן משוב מסטודנטים/ות על עבודות של סטודנטים/ות אחרים/ות	1.72	1.14
ממוצע פעילויות אקדמיות שיתופיות	2.24	1.024

עד סמך ההיגדים חושב משתנה מורכב "פעילות אקדמית שיתופיות מקדמות אינטראקציה חברתית" ($\alpha=.812$) ונמצא קשר חיובי בעוצמה בינונית בין הפעילות השיתופית לרמת הקשרים החברתיים בין הסטודנטים ($r=0.387$, $p<0.001$), ככל שמתקיימת יותר פעילות שיתופית במהלך השיעורים עולה רמת הקשרים החברתיים של הסטודנטים.

דיון ומסקנות

מטרת מחקר זה הייתה לבדוק את ההבדלים ברמת הקשרים החברתיים בין סטודנטים בזמן תקופת הקורונה, על רקע מאפיינים שונים: שנת לימוד, כמות סטודנטים בתואר, מעורבות המוסד האקדמי ביוזמה של פעילות חברתית ומידת הישום של פדגוגיה שיתופית בקורסים בהם הסטודנטים לומדים. ממצאי המחקר מעידים על רמת קשרים חברתיים בינונית בין הסטודנטים. כמו כן נמצא קשר בין כל אחד מהגורמים שנבדקו לרמת הקשרים החברתיים בקרב סטודנטים בתקופת הקורונה.

מבחינת ההבדל ברמת הקשרים החברתיים בין סטודנטים בשנות לימוד שונות, נמצא כי לסטודנטים שהחלו את לימודיהם לפני פרוץ המגפה, רמת קשרים חברתיים גבוהה יותר מאלו שהחלו את לימודיהם בשנת הקורונה. סביר להניח שהאופי השונה של הלימודים המקוונים משפיע בצורה ניכרת על יצירת קשרים חברתיים בין סטודנטים (Bettinger, Liu & Loeb, 2016). כלומר, במהלך תקופת הקורונה, הסגר הכללי והלמידה המקוונת מהבית, הסטודנטים לא זכו לאפשרות לפגוש את חבריהם ללימודים פנים אל פנים, כמו הסטודנטים שזכו ללמוד באופן פרונטאלי לפני המגפה (Elmer, Mephram & Stadfeld, 2020). ולפיכך לסטודנטים שהתחילו את לימודיהם בתקופת הקורונה לא הייתה הזדמנות לבסס קשרים חברתיים כמו לחבריהם משנים מתקדמות יותר. ניתן לתמוך בטענה זו בעזרת מחקרם של (Boda, et al., 2020) הטוענים כי קרבה מרחבית מגבירה את הסבירות לאינטראקציה בין-אישית בקרב סטודנטים באקדמיה. יחד עם זאת יש לסייג ולומר שידוע ממחקרים קודמים על הקושי של סטודנטים בשנה א' ביצירת קשרים חברתיים גם ללא קשר למגפת הקורונה (Kane, et al., 2020; Thomas et al., 2020; Moeller & Seehuus, 2019; al., 2014). מחקר המשך יוכל לעקוב אחר מצב היחסים החברתיים של סטודנטים משנה א גם בשנים הבאות ולהשוותם לממצאי מחקר זה.

עוד נמצא כי רמת הקשרים החברתיים בקרב סטודנטים שלומדים במסלול קטן גבוהה יותר מאילו הלומדים בתוכניות מרובות משתתפים. למידה בקבוצות קטנות מייצרת אינטימיות בין המשתתפים ומאפשרת יתר אינטראקציה שיזומה על ידי המרצה, בעוד שלמידה בכיתות גדולות בדרך כלל מתנהלת כהרצאה בה המרצה הוא הדובר היחיד והסטודנטים פחות אקטיביים בלמידה. לכן מומלץ שגם במסלולים מרובי סטודנטים יפוצלו השיעורים לקבוצות קטנות שבהן תתאפשר לסטודנטים אינטראקציה בינאישית (Otienoh, 2015).

ממצאי המחקר מראים כי ככל שהמוסדות יוזמים פעילות חברתית כך רמת הקשרים החברתיים בין הסטודנטים גבוהה יותר. ממצא זה עולה בקנה אחד עם הטענה העולה במאמרם של קיין ועמיתיה (Kane et al., 2014) כי בכדי להפיק את המירב מהחוויה הסטודנטאית, על הסטודנטים להיות מעורבים בפעילויות מעבר ללימודיהם במסגרת המוסד האקדמי. מוסדות אקדמיים שיוזמים פעילות חברתית עבור הסטודנטים מגדילים את הסיכוי שהסטודנטים שלהם יפתחו קשרים חברתיים ויחוו חוויה סטודנטאית עשירה ומספקת (Alharthi, 2020).

עוד עולה מן המחקר שפעילות אקדמית מקדמת שיתופיות בקורסים תורמת אף היא לרמת הקשרים החברתיים של הסטודנטים. ממצא זה מחזק את החשיבות שיש לפעילות השיתופית מעבר לתרומתה הידועה לשיפור הישגים לימודיים ולהתמדה, גם מן ההיבט החברתי (Bettinger, et al., 2016). בעוד שמשנתנים כמו שנת הלימוד וגודל הכיתות אינם ניתנים לשינוי בקלות, הרי שפועלם של המרצים בכיתות נתון לשינוי ולשיפור. נראה כי תפקידם של המרצים בתקופת הקורונה, מעבר לשמירה על שגרת הלימודים ורמתם האקדמית הוא לייצר הזדמנויות עבור הסטודנטים לאינטראקציה חברתית שיכולה להתפתח ליצירת קשרים חברתיים שכל כך חשובים להתמדה בלמידה ולמעורבות בלמידה (Xerri et al., 2018).

מקורות

- Alharthi, M. (2020). First-Year Students' Adjustment to University Life: A Case Study of Implementing College Buddy Program. *International Journal of Higher Education*, 9(1), 116-125.
doi.org/10.5430/ijhe.v9n1p116
- Amir, L. R., Tanti, I., Maharani, D. A., Wimardhani, Y. S., Julia, V., Sulijaya, B., & Puspitawati, R. (2020). Student perspective of classroom and distance learning during COVID-19 pandemic in the undergraduate dental study program Universitas Indonesia. *BMC Medical Education*, 20(1), 1-8.

- doi.org/10.1186/s12909-020-02312-0
- Bettinger, E., Liu, J., & Loeb, S. (2016). Connections matter: How interactive peers affect students in online college courses. *Journal of Policy Analysis and Management*, 35(4), 932-954. doi.org/10.1002/pam.21932
- Boda, Z., Elmer, T., Vörös, A., & Stadtfeld, C. (2020). Short-term and long-term effects of a social network intervention on friendships among university students. *Scientific Reports*, 10(1), 1-12. doi.org/10.1038/s41598-020-59594-z
- Elmer, T., Mepham, K., & Stadtfeld, C. (2020). Students under lockdown: Assessing change in students' social networks and mental health during the COVID-19 crisis. *PLoS ONE*, 15(7), e0236337. doi.org/10.1371/journal.pone.0236337
- Giese, H., Stok, F. M., & Renner, B. (2020). Early social exposure and later affiliation processes within an evolving social network. *Social Networks*, 62, 80-84. doi.org/10.1016/j.socnet.2020.02.008
- Hussein, E., Daoud, S., Alrabaiah, H., & Badawi, R. (2020). Exploring undergraduate students' attitudes towards emergency online learning during COVID-19: A case from the UAE. *Children and Youth Services Review*, 119, 105699. doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105699
- Kane, S., Chalcraft, D., & Volpe, G. (2014). Notions of belonging: First year, first semester higher education students enrolled on business or economics degree programmes. *The International Journal of Management Education*, 12(2), 193-201. <https://doi.org/10.1016/j.ijme.2014.04.001>
- Khalil, R., Mansour, A. E., Fadda, W. A., Almisnid, K., Aldamegh, M., Al-Nafeesah, A., & Al-Wutayd, O. (2020). The sudden transition to synchronized online learning during the COVID-19 pandemic in Saudi Arabia: A qualitative study exploring medical students' perspectives. *BMC Medical Education*, 20(1), 1-10. doi.org/10.1186/s12909-020-02208-z
- Meer, J., Scott, S., & Pratt, K. (2018). First semester academic performance: The importance of early indicators of non-engagement. *Student Success*, 9(4), 1-13. doi.org/10.5204/ssj.v9i4.652https://doi.org/10.1038/s41598-020-59594-z
- Mishra, L., Gupta, T., & Shree, A. (2020). Online teaching-learning in higher education during lockdown period of COVID-19 pandemic. *International Journal of Educational Research Open*, 1, 100012. <https://doi.org/10.5430/ijhe.v9n1p116doi.org/10.1007/s10900-020-00930-9>
- Moeller, R. W., & Seehuus, M. (2019). Loneliness as a mediator for college students' social skills and experiences of depression and anxiety. *Journal of Adolescence*, 73, 1-13. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2019.03.006>
- Otienoh, R. O. (2015). Implementation of pair work and group work for creation of interaction opportunities for learners in large classes: The viability of the two strategies. *Journal of Education and Practice*, 6(10), 171-179
- Stadtfeld, C., Vörös, A., Elmer, T., Boda, Z., & Raabe, I. J. (2019). Integration in emerging social networks explains academic failure and success. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 116(3), 792-797. <https://doi.org/10.1073/pnas.1811388115>
- Thomas, L., Orme, E., & Kerrigan, F. (2020). Student loneliness: The role of social media through life transitions. *Computers & Education*, 146, 103754.
- Xerri, M. J., Radford, K., & Shacklock, K. (2018). Student engagement in academic activities: A social support perspective. *Higher Education*, 75(4), 589-605. doi.org/10.1007/s10734-017-0162-9